

ΖΩΓΡΑΦΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΠΙΑ –Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η τοπιογραφία είναι η αναπαράσταση τοπίων στη ζωγραφική. Το τοπίο περιλαμβάνει συνήθως βουνά, κοιλάδες, πεδιάδες, δέντρα, ποτάμια και δάση, με μία ευρεία θέα να αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του πίνακα και τα στοιχεία της να είναι διευθετημένα σε μία «δεμένη» σύνθεση. Σε άλλα έργα, το τοπίο-φόντο πίσω από το κύριο θέμα του έργου μπορεί επίσης να αποτελεί σημαντικό μέρος του πίνακα. Ο ουρανός περιλαμβάνεται σχεδόν πάντα στην εικόνα και ο καιρός αποτελεί συχνά ένα στοιχείο της συνθέσεως. Η λεπτομερής απεικόνιση τοπίων ως ξεχωριστό θέμα δεν απαντάται σε όλες τις καλλιτεχνικές παραδόσεις και αναπτύσσεται όταν υπάρχει ήδη μία σύνθετη παράδοση απεικονίσεως άλλων θεμάτων. Οι δύο βασικές παραδόσεις στην τοπιογραφία είναι η δυτική ζωγραφική και η κινεζική τέχνη, αμφότερες με παράδοση άνω των χιλίων ετών.

Η αναγνώριση ενός πνευματικού στοιχείου στην τοπιογραφία ήταν παρούσα από τις απαρχές της στην `Απω Ανατολή, αντλώντας από την ταοϊστική και άλλες φιλοσοφικοθρησκευτικές παραδόσεις, ενώ στον δυτικό κόσμο γίνεται εμφανής μόλις κατά την περίοδο του Ρομαντισμού.

Οι συνθέσεις στην τοπιογραφία μπορεί να είναι εντελώς φανταστικές ή να αναπαριστούν την πραγματική εικόνα με ποικίλους βαθμούς ακριβείας. Αν σκοπός του έργου είναι η απεικόνιση με ακρίβεια ενός συγκεκριμένου τόπου, ιδίως με κτίσματα, τότε το έργο αποκαλείται «τοπογραφική άποψη». Τέτοιες απόψεις, πολύ συνηθισμένες σε λιθογραφίες και εκτυπώσεις στον δυτικό κόσμο, θεωρούνται συχνά «κατώτερη τέχνη» σε σχέση με την καλλιτεχνική τοπιογραφία.

Παρόμοιες προκαταλήψεις υπήρχαν και στην κινεζική τέχνη, όπου οι ιδιώτες μελανογράφοι απεικόνιζαν συνήθως φανταστικά τοπία, ενώ οι επαγγελματίες καλλιτέχνες της αυτοκρατορικής αυλής ζωγράφιζαν πραγματικά τοπία, συχνά με ανάκτορα και πόλεις.

Ιστορία

Οι αρχαιότερες μορφές τέχνης ελάχιστα στοιχεία έχουν από οτιδήποτε θα μπορούσε να αποκληθεί «τοπίο», παρότι σε αυτές παρατηρούνται γραμμές του εδάφους και κάποτε ίχνη βουνών, δέντρων ή άλλων φυσικών χαρακτηριστικών. Τα πρώτα «αποκλειστικά τοπία» χωρίς ανθρώπινες μορφές στην ιστορία της παγκόσμιας τέχνης είναι τοιχογραφίες από τη Μινωική Ελλάδα, που χρονολογήθηκαν στο 1500 π.Χ. περίπου και των οποίων το μόνο σωζόμενο πλήρες δείγμα βρίσκεται σήμερα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο των Αθηνών.

Σκηνές κυνηγιού, ιδίως αυτές στα τοπία των καλαμιώνων του Δέλτα του Νείλου από την Αρχαία Αίγυπτο, μπορεί να δίνουν μία ισχυρή αίσθηση του τοπίου, αλλά η έμφαση βρίσκεται στις ξεχωριστές μορφές των φυτών, των ζώων και των ανθρώπων. Για μια αναπαράσταση ενός ολοκληρωμένου τοπίου που να παρουσιάζει συνοχή απαιτείται ένα σύστημα προοπτικής, και αυτό φαίνεται, με βάση γραπτές πηγές, ότι εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην αρχαία Ελλάδα κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, αν και δεν σώζονται δείγματα της ζωγραφικής αυτής σε κάπως μεγάλη κλίμακα. Πολύ περισσότερα είναι τα σωζόμενα δείγματα τοπιογραφίας από την αρχαία ρωμαϊκή τέχνη, από τον 1ο αιώνα π.Χ. και μετά, ιδίως σε νωπογραφίες που κοσμούσαν δωμάτια στην Πομπηία, το Χερκουλάνεουμ και αλλού, καθώς και σε ψηφιδωτά.

Η κινεζική μελανογραφική παράδοση του **σαν σουί** («νερό του βουνού») ή «καθαρού» τοπίου, στην οποία το μοναδικό ίχνος ανθρώπινης ζωής είναι συνήθως ένας σοφός ή η καλύβα του, χρησιμοποιεί περίτεχνα υπόβαθρα τοπίων και η τοπιογραφία διατηρεί μία κλασική και πολυαντεγραμμένη θέση στην κινεζική παράδοση.

Αμφότερη η ρωμαϊκή και η κινεζική παράδοση προτιμούν τα μεγαλοπρεπή πανοράματα φανταστικών τοπίων, που συνήθως περιέχουν στο βάθος μία σειρά εντυπωσιακών βουνών – στην Κίνα συχνά με καταρράκτες και ποτάμια (από όπου και ο όρος «νερό του βουνού»), ενώ στη Ρώμη με ποτάμια, λίμνες ή θάλασσα. Τα σώματα νερού χρησιμοποιούνταν συχνά για να γεφυρώσουν το κενό ανάμεσα σε μία

κοντινή σκηνή με μορφές και σε μία μακρινή θέα, ένα μόνιμο πρόβλημα για τους τοπιογράφους. Η κινεζική τέχνη έδειχνε γενικά μόνο τη μακρινή θέα, διαφορετικά χρησιμοποιούσε γυμνό έδαφος ή ομίχλη για να παρακάμψει τη δυσκολία αυτή.

Μία σημαντική διαφορά μεταξύ της Δυτικής και της ασιατικής τοπιογραφίας είναι το ότι, ενώ στη Δύση μέχρι τον 19ο αιώνα κατείχε χαμηλή θέση στην ιεραρχία της θεματογραφίας, στην ανατολική Ασία (άπω Ανατολή) η κλασική κινεζική τοπιογραφία «σαν σουί» με μελάνι ήταν παραδοσιακά η υψηλότερα θεωρούμενη μορφή εικαστικής τέχνης.

Οι θεωρίες αισθητικής σε αμφοτέρους τους πολιτισμούς έδιναν την υψηλότερη αξία στα έργα που φαινόταν να απαιτούν την περισσότερη φαντασία από πλευράς του καλλιτέχνη. Στη Δύση τέτοια έργα ήταν αυτά που είχαν ιστορικά θέματα, ενώ στην Άπω Ανατολή τέτοια έργα ήταν τα φανταστικά τοπία, όπου διάσημοι ζωγράφοι ήταν, τουλάχιστον θεωρητικά, ως ερασιτέχνες, αρκετοί Αυτοκράτορες της Κίνας και της Ιαπωνίας.

Ωστόσο στη Δύση οι ζωγραφικοί πίνακες με ιστορικά θέματα άρχισαν με τον καιρό να περιλαμβάνουν εκτεταμένα υπόβαθρα τοπίου όπου αυτό ήταν κατάλληλο, ώστε υπήρχε κίνητρο για την (παράλληλη) ανάπτυξη της τοπιογραφίας – επί αιώνες τα τοπία «προάγονταν» στο «στάτους» της

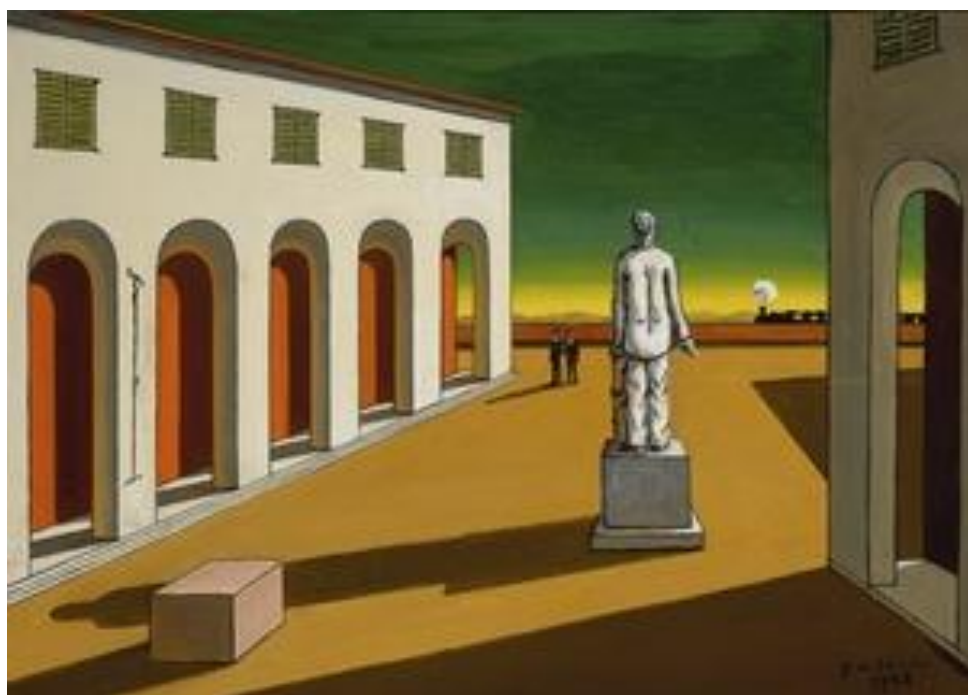
ιστορικής θεματογραφίας με την προσθήκη μικρών ανθρώπινων μορφών, συνήθως θρησκευτικών ή μυθολογικών.

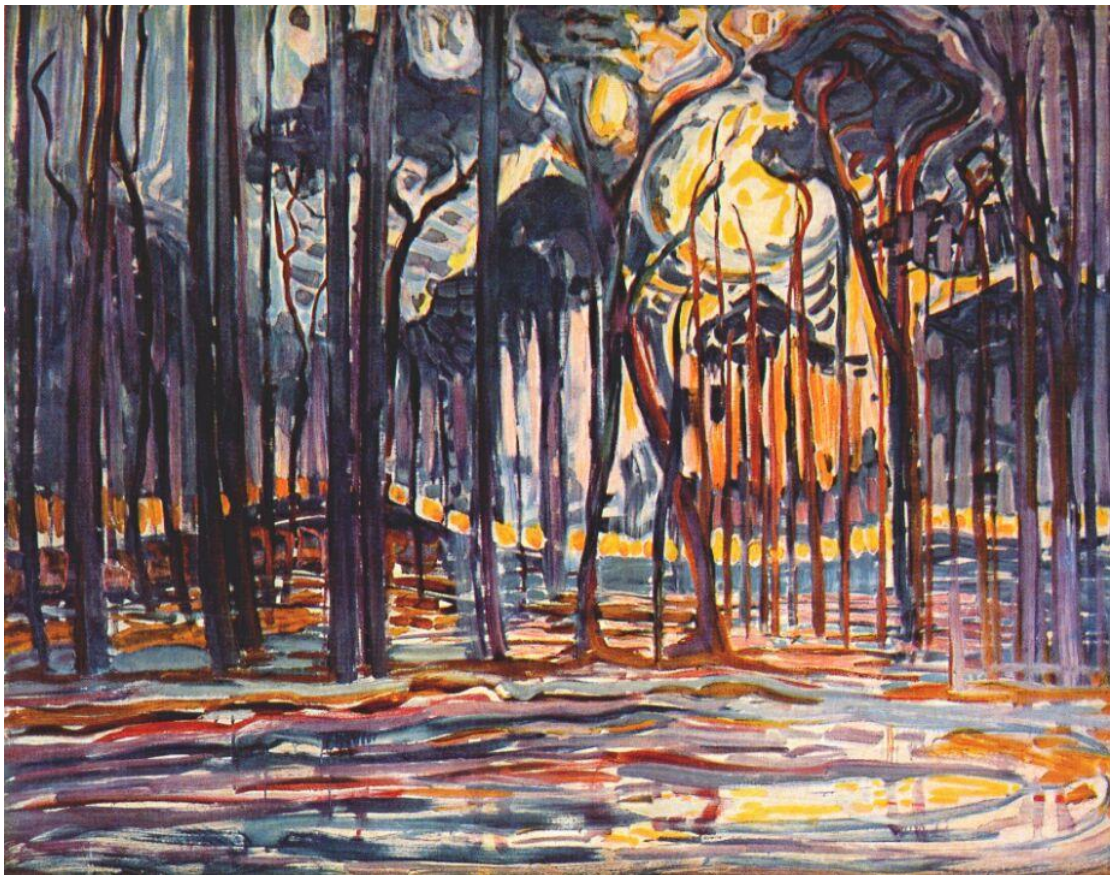

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ –ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΕΣ:

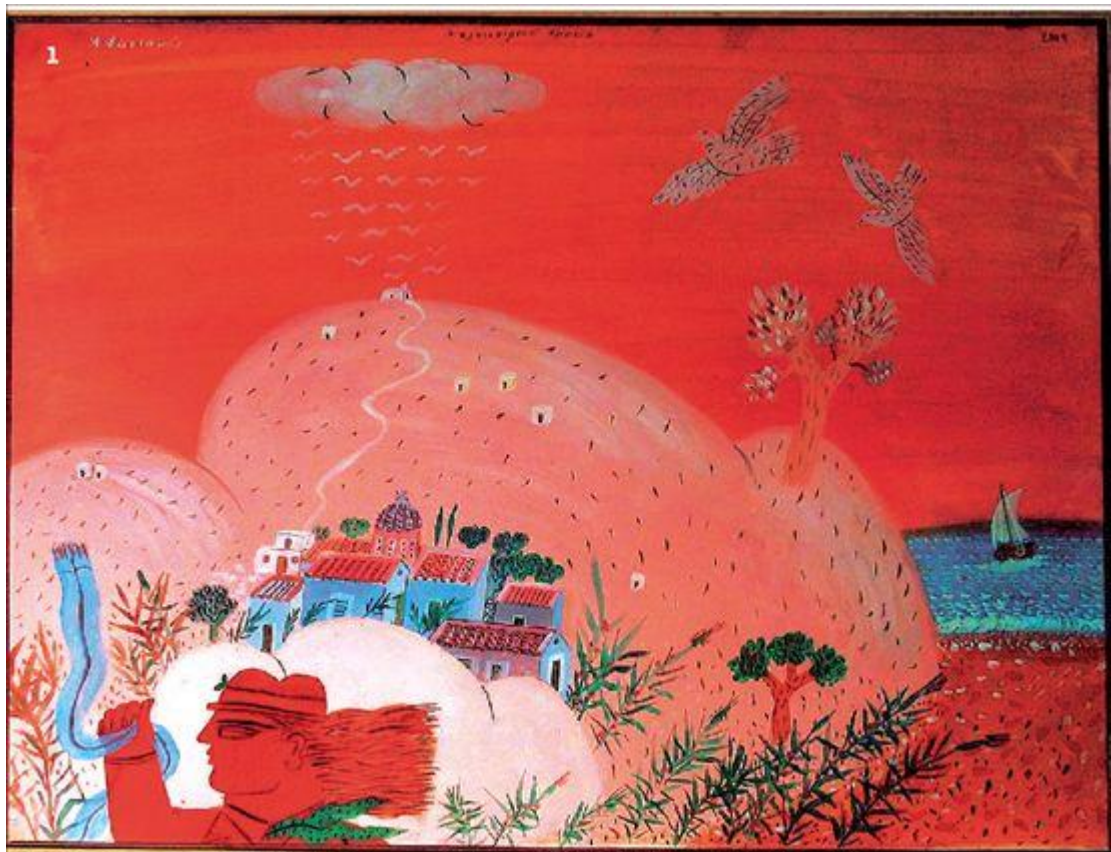

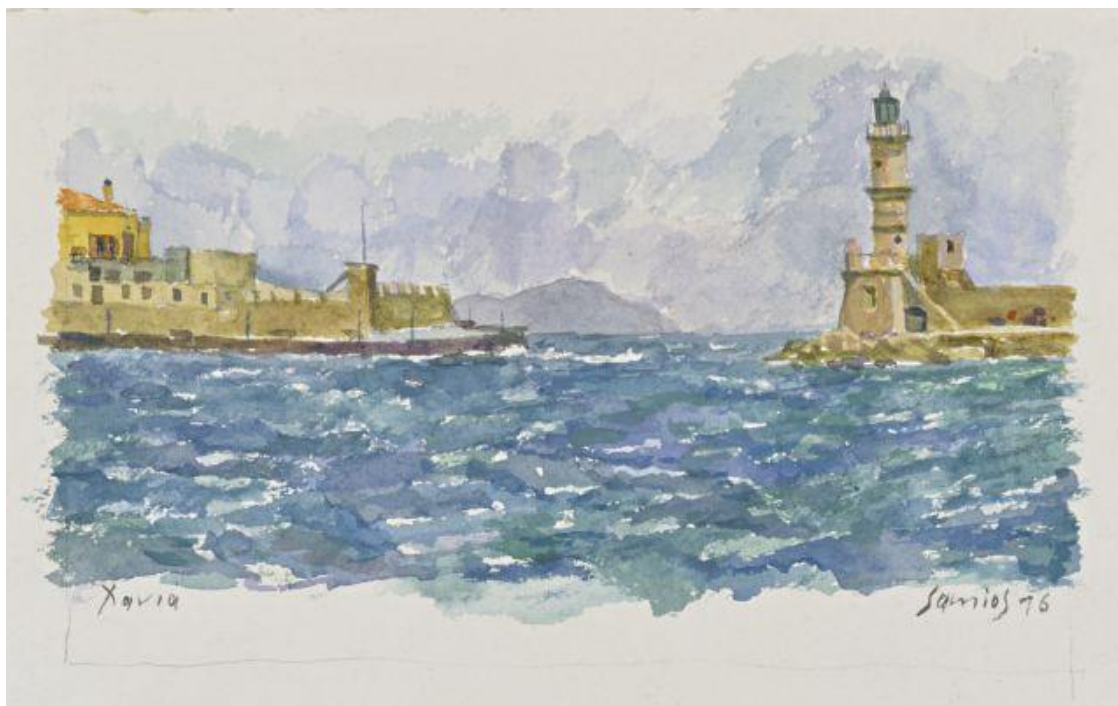

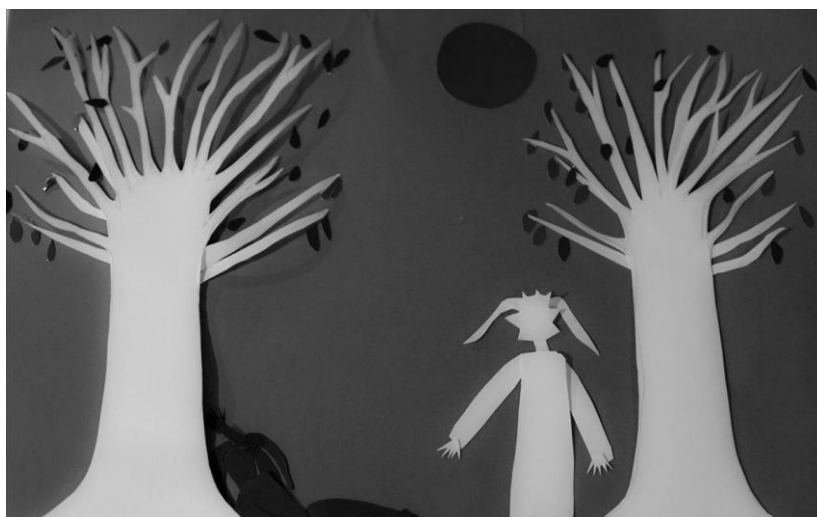

ΧΟΠΕΡ

ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

- Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο μια τοπιογραφία γνωστού καλλιτέχνη και να γράψετε ένα μικρό κείμενο, σχολιάζοντας την.
- Διαλέγοντας μια από τις προηγούμενες εικόνες –τοπιογραφίες του παρόντος κεφαλαίου, να προβείτε σε σχολιασμό της (π.χ. *στυλ ζωγραφικής/ σχεδίου, εντυπώσεις σας, παρατηρήσεις, κοκ.*).

ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

- Σε χαρτί A4 φωτοτυπίας, να κάνετε ένα απλό ασπρόμαυρο σχέδιο τοπιογραφίας, χρησιμοποιώντας είτε μολύβι είτε μελάνι (το θέμα μπορεί να είναι εκ του φυσικού ή εντελώς φανταστικό).
- Παρατηρείστε την εικόνα κάτωθι: Να πραγματοποιήσετε μια ζωγραφική παραλλαγή της (με χρώμα /σε σκληρό χαρτί τέμπερας):

ΚΑΛΗ ΣΑΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ !